

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

De Crimine Falsi. Titvlvs XX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

prætere faciunt iuramentum, quod usuras non repetant, & super his, quas solverint, nullam moveant quaestionem. Nos igitur respondemus, ut usurarios ipsos n. o. p. r. per confect. appel. remota compellas ante usurarium solutionem ab eorum exactione desistere, vel restituere ipsas, postquam fuerint persolutæ, ne de dolo, & fraude contingat eis commodum reportare.

CAP. XIV.

Non auditur usurarius repetens usuras, nisi prius restituit extortas.

Idem.

Quia a frustra legis auxilium invocat, qui committit in legem: Statuimus, ut si quis usurarius a nobis literis impetraverit super restituendis usuris, vel fructibus computandis in fortem: nisi prius ipse restituerit usuras, quas ab aliis noxiatur recepit, auctoritate literarum ipsarum nullatenus audiat.

CAP. XV.

Conventus de usuraria pravitate per statum & alia argumenta potest manifestari usurarius, & conquisit manifestus usurarius compelli, secundum distinctionem Lateranensis concilii.

Idem. Alii. Roden. Episcopo.

Ubi in b. d. d. c. c. t. tua sunt quamplurimi usurarii, de quibus minimè dubitatur, quin sint usurarii manifesti, contra quos propter timorem potentum, qui timentiam condemnati. Fraternitati tuae rater respondemus, quod licet contra eos non appareat accusator: si tamen aliis argumentis illos confiterent esse usurarios manifestos, in eos poenam in Later. concilio e contra usurarios editam liberè poteris exercere.

CAP. XVI.

Martius excipiens pignus pro dote promissa, non tenetur fructus in fortem computare, h. d. & est casus singularis, & abbi non probatur.

Idem.

Subditur d. & infra. Sanè generum ad fructus possessionum, quæ sibi à facere sunt pro numerata dote, pignori obligata, computandos in fortem, non credimus compellendum. Cum frequenter dotis fructus non sufficient ad onera matrimonii supportanda.

CAP. XVII.

Repetens usuras non auditur, nisi restituit extortas per se, vel per alium, à quoque, causam habeat.

Idem Episcopo Bonon.

Michael laicus e suam nobis querimoniam destinavit, quod M. quidam alii Bono, civis multa extorserunt ab eo & à patre suo cuius hæres extitit, nomine usurarium: & infra. Attentius provisorius, ne auctoritate nostra in negotio procedas eodem, nisi dictus conquerens restituerit, vel adhuc restituat, si quas aliquando ipse vel pater eius extortit usuras.

CAP. XVIII.

Etiam Iudæi compellendi sunt, ad restituendas usuras extortas à Christianis, & ad solvendas decimas vel oblationes de eorum possessionibus.

Idem in concilio generali.

Quanto amplius Christiana religio ab exactione Iudæorum perfidia insolecit, ita quod brevi tempore Christianorum exhauriant facultates. Volentes igitur in hac parte prospicere Christianis, ne à Iudæis immaniter aggraventur, synodali decreto statuimus, ut si de cætero quocunque pratextu Iudæi à Christianis

graves immoderate usuras extortent, Christianorum eis participium subtrahant, donec de tantorum gravamine satisfecerint competenter: quæ Christiani si opus fuerit per cen. eccl. app. postposita, & compellant ab eorum commerciis abstinere. Fraternitati tuae iungimus, ut propter hoc non sine Christianis aliis sit potius à tanto gravamine studere solvere, quam ab eis. Hac eadem pena Iudæos decernimus compelli, qui satisfaciendum ecclesie pro decimis & oblationibus debitis, quas à Christianis de domibus & possessionibus aliis percipere consueverant, antequam ad Iudæos quocunque titulo devenissent: ut sic ecclesie satisfactionem inde mnes.

CAP. XIX.

Usurarius est, qui à debitore rei ipsa aliquod aliquid percipiat in se periculum h. d. p. r. Non est usurarius, qui minus iusti pretii, si non verisimiliter dicitur ad tantum latens plus vel minus si rei, valitura, hoc finem. Item dubium excusatur si, quo ex eo, quod dicitur statum per, dit rem plus quam valeat, si non erat eam alia ratione, nec terro.

Gregorius IX. p. r. r.

Naviganti b. vel eunti ad undecimam centum mercatorum pecuniam quantitatem, eo quod falsum aliquid percipiat, recepturus aliquid ultra fortem, vitium est offendendum. Ille quoque qui dat x. solidos, quæ tantum totidem sibi grani, vni vel olei mensura reddere: non licet tunc plus valeant, utrum plus vel minus tantum tempore fuerint valitura, verisimiliter dicitur, non debet ex hoc usurarius reputari. Ratione hanc etiam excusatur, qui pannos, granum, vinum, etiam alias merces vendit, ut amplius, quam reale valore certo termino recipiat pro eadem, si tamen ea certo contractus non fuerat venditurus.

DE CRIMINE FALSI

TITVLVS XX.

CAP. I.

Testis falsificus tres ludis, Deum, Iudæum, & patrem eius, si non solus qui mendaciam dicit, sed cum qui verum occultat.

Augustinus.

Falsificus testis tribus personis est obnoxius primò Deo, cuius presentiam concernit: secundò civi, quem mentiendo fallit: postremo homini, quem falso testimonio ledit. Veritas d. non est in veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quod si prodesse non vult, & iste nocere desiderat.

CAP. II.

Sententia lata per falsum Iudæum, non debet executioni tradere.

Lucius III. Vigorn. & Episcopo.

Super eo f. quod sententiam auctoritate litterarum Iudæorum latam noluisse executioni mandare, non presentiam commendamus. Mandantes, ut quibus presentiam qua scripta, sub nomine nostro destinata, subterfugendo videris falsitatis, nullam eis adhibere Edem. Et quod per ipsas mandatum fuerit, non obferret: sed cum presentiam veritatis, retineri facias diligenter.

CAP. III.

Clericus falsum sigillum premissis, deponatur. Item si sigillum amittitur: & in exitum mittatur.

a. Hæc Iudæi non possunt habere bona immobilia, per Paul. & Pii V. Pontif. maximo in ca. mandatum. Super de Iudæis. b. Vid. citatus in ca. incertitate, super de Iudæis. c. In ca. de Iudæis. d. In ca. de Iudæis. e. In ca. de Iudæis. f. In ca. de Iudæis. g. In ca. de Iudæis. h. In ca. de Iudæis. i. In ca. de Iudæis. k. In ca. de Iudæis. l. In ca. de Iudæis. m. In ca. de Iudæis. n. In ca. de Iudæis. o. In ca. de Iudæis. p. In ca. de Iudæis. q. In ca. de Iudæis. r. In ca. de Iudæis. s. In ca. de Iudæis. t. In ca. de Iudæis. u. In ca. de Iudæis. v. In ca. de Iudæis. w. In ca. de Iudæis. x. In ca. de Iudæis. y. In ca. de Iudæis. z. In ca. de Iudæis.

a. C. 4. eod. tit. in 3. comp. b. C. 5. eod. tit. in 3. comp. Vid. Arminum s. ex malefici. Insi. de actionibus. c. Lat. Conc. sub Alex. III. c. 25. quod refertur in c. quæ in omnibus sup. eod. tit. d. C. 1. eod. tit. in 4. comp. vid. Covarr. 3. var. ref. c. 2. num. 3. e. Ca. 3. eod. tit. in 4. comp. f. Insi. in Cod. Barb. id est, crescit.

Vrbano III.

Quod cum quodam clericis, qui falsaverunt sigillum Philippi Regis Francorum, carcerali custodia mancipati sunt...

CAP. IV.

Exemplum in curia literas Apostolicas non recipiat, nisi de manu ipsius...

Innocentius III.

Deus sepe & mandata: [1 & 7.] Statuimus & sub benedictione districtius inhihemus, ne quis apud sed. Apost. litteras nostras nisi a nobis, vel de manibus illorum...

Ad idem magis in arte: quod quidam falsitatem assuetam...

Ad idem magis in arte: quod quidam falsitatem assuetam...

Ad idem magis in arte: quod quidam falsitatem assuetam...

CAP. V.

Quatuor modis falsandi literas papales. Idem Archiepiscopo & canonicis Mediolan. Item ad regimen: [1 & 7.] Ut autem varietates...

Idem Archiepiscopo & canonicis Mediolan. Item ad regimen: [1 & 7.] Ut autem varietates...

altera pars filii sub plumbo rescinditur, & per idem filium literis falsis inserta redigitur intra plumbum. Quinta cum literis bullatis & redditus in eis, aliquid per raturam...

[1] Apost. sed. qua dante Domino omnino ecclesiarum mater & magistra insufficiens non vixit & scientia reputemus: quantum tamen nobis Dominus inspiraverit, & sua misericordia concesserit...

CAP. VI.

Falsa sunt litera papales, in quibus Episcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel una scribitur in plura.

Idem Atinacen. a Episcopo.

Quam gravi & prece subjacet: [1 & 7.] Nos vero literas que tibi sub nostro nomine presentate fuerunt, diligentius intruentes, in eis tam in continencia, quam in dictamine deprehendimus falsitatem...

a Antinacen. al. Antibatun. b C. sed. tit. in 3. comp. Et quatenus hi. Doctores. tract. de falsis Rom. curia, vid. fol. in ca. 1. de re. & Rom. cons. 370. in primis. Quasio est.

In falsis autem literis tibi presentatis in salutatione dilectus in Christo filius vocabaris: cum in literis, quas aliquando tibi transmissimus, te videre poteris a nobis fratrem venerabilem appellatum. Propter quod fideliter apostolice studeas inueni, tam in bulla, filo & charta, quam in stylo, quod veras pro falsis, vel falsas pro veris literis modo aliquo non admittas.

[i. Ad audientiam siquidem nostram ex literis chariss. in Christo f. n. v. Cardula Regii illustris, nec in tenore litterarum tuarum quas d. f. S. & Capellani. n. ap. Durachium directis, nec per venisse, quod cum Dominicus quondam Diaconus, Episcopus, qui eoram eodem Capellano nostro & dil. f. S. Iudicatum iure in partibus illis gerentibus legationem officium fuerat, de homicidio accusatus, & in concilio apud Zammarum pontificalem resisteret degenitatem, ad nostram alio presentiam accessisset, & nobis redens quosdam tibi literas presentavit, quibus asserbat filii a nobis pontificale officium resisteret. Tu vero literas fideles adhiberi venisti. In G. quem Suren Episcopum electum dicitur canonice concessisse, sub eadem ecclesia remouisse: presertim Dominico occasione litterarum suarum in ipsa ecclesia reuoluit. Presertim autem Rex scire sua nobis litera intimit, non credens suas literas de nostra conscientia emanasse, tam ipsam Dominicum quam presertim Episcopum nostram precepit conspectui presentari, humiliter petens rescripto apostolice adoceri quod de ipso aueremus negotio sciendum.]

CAP. VII.

Qui per se vel per alios literas Papa falsant, excommunicati sunt cum suis fautoribus, & clerici officii & beneficiis privati sunt, & degradandi & tradendi curis secularibus per quam laicus legitime puniatur. Qui vero falsis literis utitur, si clericus est, officio & beneficio priuatur: si laicus, excommunicatus est. h. d.

Idem.

Ad falsariorum & confundendam malitiam: [i. & 7.] De communi fratrum nostrorum consilio duximus statuendum, ut qui literis nostris uti uoluerint, eas primo diligenter examinent: quoniam si falsis literis se uolo dixerint, ignorant, eorum sera penitentia vitare nequebit penas inferius annotatas. Nos enim omnes falsarios litterarum nostrarum, qui per se vel alios uitium falsitatis exercent, cum fautoribus & defensoribus suis anathematis vinculo decernimus innotatos: statuente ut clerici, qui falsarii fuerint deprehensi, omnibus officiis & beneficiis ecclesiasticis perpetuo sint privati: ita quod qui per se falsitatis uitium exerceuerint, postquam per ecclesiasticum iudicem fuerint degradati, seculari potestate tradantur, secundum constitutiones legitime puniendi: per quam & laici, qui fuerint de falsitate conuicti, legitime puniantur. Qui vero sub nomine nostro literas falsas autunt, si clerici fuerint, officiis & beneficiis ecclesiasticis spoliuntur: si laici, tamen maneat excommunicationis subiecti, donec satisfaciant competenter: ita tamen, ut in illis & in illis malitia grauius, quam negligentia puniatur: quod & de his, qui falsas literas impetrant, statuimus obseruandum.

[i. lam alia uice reuelimus literas ap. destitisse, in quibus falsitatis modis ne quis se pesser per ignorantiam excusare: memimus plenius distinxisse. Quorundam uero nonnunquam euenit, ut falsas literas exhibentes, postquam super his fuerint redarguti, ad excusationem suam dicant se literas huiusmodi per alios impetrasse.]

CAP. VIII.

Non presumatur quis falsare literas de simplici iustitia: nec puniatur, si hoc comperio distiterit illi uti.

a In multis exemplaribus ita: dilectio in Christo filio vocabaris: Hec clausula in littera per assumptionem falsitatis facit. Alexan. cons. 46 an. 1. Valua. Felin. in e. causam 2. De test. sup. b C. q. cond. tit. in 3. comp. c Vide l. 2. cum gloss. in ver. & distrim. & Cy. in g. i. C. de si. sup. stru.

idem. **A**cedens a: & infra. Fraternaliter tui amabunt, quatenus si littere Apostolice, in quibus solent deprehensa, de simplici iustitia formam habent, presertim non debeat quod pro talibus litteris esse sunt facile obtineri, fraudem quis committens, sed nec literis utus est, postquam eas falsas esse cognouit officium, beneficiumque restituit, ipsi queque certius non molestos.

CAP. IX.

Propter paucarum litterarum falsarum in litteris scriptum non probatur falsum.

Idem.

Ex conscientia: & infra h. Verum litteras opte credatur factas falsitatis, diligencia inueniendum in eis falsitatis signum, vel suspicio inueniendi paucarum litterarum falsitas, que nequaquam in animo in dubitationem uerere debentur, nisi si uobis confiteretur praedictum R. oblique se in talibus lo cauf, quod litteras illas falsas esse probaret (non libet ad renunciamdum iuri suo liberam habere licentiam) ipsi R. super dicta ecclesie silentium caperet.]

DE SORTILEGIIIS.

TITVLVS XXI.

CAP. I.

Sortilegia pro sortis inuentione, vel diuinationum facta prohibentur, & contra facientes penas imponunt. Ex praesentibus Theobaldus.

In talibus uel codicibus, aut aliis foris factis non requirenda, nec diuinationis aliqui in aliquibus, qui obseruare presunt. Qui uero contempserit, quadraginta dies peniteat.

CAP. II.

Presbyter, qui per inspectum offensa facta non potest suscipi, sed ut ueritate has summario non est indifferenter, non potest puniri.

Alexander III. Grand. d. Penitentia.

Exuarum e tenore litterarum acceptorum, quod Presbyter cum quodam infirmi ad peruenire inaccessi, non e intentione, ut uocare dremorum, in inspectione astralabi forum cupulum ecclesie restituere. Verum licet hoc ex bono uolo de huiusmodi se fecisse proponat, id tamen grauissimum fit. A uo modicum inde maculam peccati contraxit: [i. 7.] Mandamus, quatenus talem ei pro expiatione illius penitentiam imponas s. quod per annum h. e. plus, si tibi visum fuerit, eum ad altaris ministerium accipias abstinere, & extunc liberum sit exerce officium sacerdotis.

[i. Sed quoniam tutus est in dextera quoniam in huius in misericordiam quoniam in secretis dexterae: quoniam in ammu remittendum, mandantes.]

CAP. III.

Non solum electio per sortis iura non debet, sed conuictio compromissariorum per sortis iura non debet.

Honorius III. epistola Lucan. g.

Eccllesia b ueltra Episcopo de iura, ut conuictos in unum, ut de futuri tractare electionem tuam a. Ca. i. cond. tit. in 4. comp. b. Ca. 2. ad. tit. in 4. comp. c. Al. Sortilegi, & non multi. v. ueltraen Pauli Galat. de Alphonsam Castram l. 1. 2. de ipsa hoc p. d. Al. d. den. e. Ca. 3. ad. tit. in 4. comp. & post. l. m. l. m. Al. p. 10. c. 6. f. panem habere ueltraen Gal. & p. m. g. Lucen. g. h. Vide Felin. in e. capitulum sup. de reg. & l. 1. 2. q. 33. ar. 1. & l. 1. Ca. 1. ex quo auertit, ut sortis respiciat illi electum in iurisdictione.